

Země původu potravin - jak poznat české výrobky?

Spotřebitele v poslední době začíná čím dál více zajímat, odkud pocházejí potraviny, které denně kupují a konzumují. Ještě více se téma původu potravin diskutovalo v souvislosti s nedávnou aférou dioxinů v Německu a rovněž se situací v Japonsku, kdy se lidé chtěli vyhnout potravinám vyprodukovaným na území těchto států. Po podrobném prostudování obalu potraviny však zjistíte, že celá věc není vůbec jednoduchá.

§ 6 zákona o potravinách a tabákových výrobcích stanovuje v souvislosti s označováním potravin povinnost označit potraviny názvem obchodní firmy a sídlem výrobce nebo prodávajícího, který působí v členské zemi Evropské unie, nebo balírny. Dále zákon stanoví, že „u potravin se uvede země původu nebo vzniku potraviny v případech, kdy neuvedení tohoto údaje by uvádělo spotřebitele v omyl o původu nebo vzniku potraviny.“ Současná právní úprava tedy nestanoví povinnost označovat potraviny zemí původu, postačí, když je na obalu uveden buď název výrobce, nebo prodávajícího, nebo balírny, případně se můžeme setkat i s označením distributora či dodavatele. Na spoustě výrobků také nalezneme vcelku obecný pojem „vyrobena v EU“, což je sice právně v pořádku, ale moc nám to o původu potravin neprozradí.

I když je tedy na obalu uvedena česká firma, zdaleka není vyhráno, protože se může jednat třeba pouze o balírnu, kdežto surovina jako taková může být dovezena třeba z Japonska. Údaj tedy nemá sloužit k identifikaci původu potraviny, ale pouze poskytuje kontakt na někoho, kdo za výrobek odpovídá.

Dále je nutno rozlišovat pojmy **země původu a země výroby**. Žádný z těchto údajů, jak je patrné i z výše uvedeného, nemusí být povinně uváděn na obalech potravin. Pokud se však s tímto označením setkáte, je třeba se v něm dobře orientovat, protože informace je v obou případech odlišná.

Existují různé stupně výroby a za jeden z nich se považuje i balení, takže i když je jako země výroby uvedena Česká republika, nemusí potravina pocházet z Česka. Například exotické ovoce dovezené z Asie, které je u nás pouze proslazeno a zabaleno, může mít na obalu jako výrobce uvedenu českou firmu.

Země původu je údaj daleko zajímavější, protože uvádí místo, odkud pochází hlavní surovina nebo kde byla potravina skutečně vyrobena. Ani země původu není všeříkající, protože je třeba ještě rozlišovat mezi zemí původu hlavní suroviny – například odkud pochází mléko, které tvoří 90% výrobku, a zemí původu potraviny, tedy kde byla vyrobena a uvedena na trh.

Jak je citováno výše, země původu nebo vzniku se uvede jen v případě, kdy by neuvedení mohlo uvést spotřebitele v omyl. Jedná se o případy, kdy by spotřebitel například podle obrázků na obalu (např. vlajky) mohl usuzovat, že potravina pochází z dané lokality, ačkoli by tomu tak nebylo.

V současné době tedy nemá spotřebitel u většiny výrobků šanci dohledat, odkud která potravina pochází, a odlišit tak tuzemské výrobky od zahraničních.

Dobrou zprávou ale je, že existují určité druhy potravin, u kterých jsou pravidla označování původu přísnější. Jedná se o **hovězí maso**, u kterého je od roku 2001 povinnost detailně označit původ. Bylo to zavedeno v době, kdy se v Česku objevily první případy nákazy nemocí šílených krav. Na označování hovězího masa existuje dokonce speciální vyhláška č. 326/2001 Sb., kde je uvedeno, že pokud se země, kde se zvíře narodilo, kde bylo krmeno a kde bylo poraženo, liší, je třeba uvést každou z nich. U ostatních druhů masa tato povinnost není, ale Agrární komora zvažuje uveřejnění seznamu prodejen českého masa.

Evropské normy dále stanovují povinnost uvádět údaje o zemi původu u prodeje mnoha druhů **čerstvého ovoce a zeleniny**

. Totéž platí na základě vyhlášky č. 157/2003 Sb. i pro

brambory

. Potraviný živočišného původu pak musí na svém obalu obsahovat registrační číslo podniku a název země (případně kód), kde byly vyrobeny, pro Českou republiku je kód CZ. U

medu

je rovněž povinnost označit zemi původu a stejně tak ještě u několika dalších vybraných potravin.

Dalším vodítkem může být národní značka Klasa, která je udělována od roku 2003 ministerstvem zemědělství českým výrobcům. V současné době je logem Klasa oceněno 1324 produktů od 229 českých a moravských výrobců, na první pohled se tedy můžete zorientovat, které výrobky jsou národní. Jejich výčet a další podrobnější informace o značce naleznete na stránkách www.eklasa.cz.

Navíc i v EU svítá naděje, že se situace zlepší. Ministři zemědělství v EU nedávno podpořili návrh na povinné označování skopového, vepřového, drůbežího masa a masných výrobků. Uvažuje se, že časem by takto mohlo být označeno i mléko a mléčné výrobky a další potraviny. Česká republika tento návrh podpořila a náš ministr zemědělství Ivan Fuksa dokonce navrhoval zavedení rodných listů potravin. V EU se o problému stále jedná a evropská potravinářská lobby samozřejmě nesouhlasí. Tak uvidíme, budeme doufat, že průhledné označení původu potravin se časem stane běžnou praxí a umožní tak spotřebitelům volit tuzemské výrobky.

Hana Jančarová

poradkyně SOS, členka potravinářské sekce